Република Србија
АПЕЛАЦИОНИ
СУД У БЕОГРАДУ
Гж 760/24
14.2.2024. године
Б е о г р а д

У ИМЕ НАРОДА

АПЕЛАЦИОНИ СУД У БЕОГРАДУ, у већу састављеном од судија Светлане Павић, председника већа, Весне Џелетовић Цуцић и Александре Лековић, чланова већа, у парници тужилаца АА из ... и ББ из ..., чији је заједнички пуномоћник Никола Тадић, адвокат из Новог Сада, ул. Максима Горког бр. 6, против тужене Републике Србије – Министарство правде, коју заступа Државно правобранилаштво, Београд, ул. Косовска бр. 31, ради накнаде штете, вредност предмета спора 20.000.000,00 динара, одлучујући о жалбама тужилаца и тужене изјављеним против пресуде Вишег суда у Београду П 2540/22 од 2.11.2023. године, у седници већа одржаној дана 14.2.2024. године, донео је

П Р Е С У Д У

ПРЕИНАЧАВА СЕ пресуда Вишег суда у Београду П 2540/22 од 2.11.2023. године у ставу првом изреке, па се обавезује тужена Република Србија - Министарство правде да тужиоцу АА на име рехабилитационог обештећења - накнаде нематеријалне штете, за душевне болове због лишења слободе оца, исплати износ од 1.500.000,00 динара, са законском затезном каматом почев од 2.11.2023. године, као дана пресуђења па до коначне исплате, у року од 15 дана од дана пријема писаног отправка пресуде, док се захтев тужиоца за износ преко досуђених 1.500.000,00 динара, па до тражених 2.000.000,00 динара, за износ од још 500.000,00 динара, са припадајућом законском затезном каматом, одбија као неоснован.

ПРЕИНАЧАВА СЕ пресуда Вишег суда у Београду П 2540/22 од 2.11.2023. године у ставу трећем изреке, па се обавезује тужена Република Србија - Министарство правде, да тужиљи ББ на име рехабилитационог обештећења – накнаде нематеријалне штете за душевне болове због лишења слободе оца, исплати износ од 1.500.000,00 динара, са законском затезном каматом почев од 2.11.2023. године, као дана пресуђења па до коначне исплате, у року од 15 дана од дана пријема писаног отправка пресуде, док се захтев тужиље за износ преко досуђених 1.500.000,00 динара, па до тражених 2.000.000,00 динара, за износ од још 500.000,00 динара, са припадајућом законском затезном каматом одбија као неоснован.

ОДБИЈА СЕ као неоснована жалба тужилаца и потврђује пресуда Вишег суда у Београду П 2540/22 од 2.11.2023. године, у ставовима другом и четвртом изреке.

ПРЕИНАЧАВА СЕ решење о трошковима поступка садржано у ставу петом изреке побијане пресуде Вишег суда у Београду П 2540/22 од 2.11.2023. године, па се обавезује тужена Република Србија - Министарство правде да тужиоцима АА и ББ на име трошкова парничног поступка исплати износ од 172.968,75 динара, у року од 15 дана од дана пријема писменог отправка пресуде, под претњом принудног извршења.

О б р а з л о ж е њ е

Побијаном пресудом, ставом првим изреке делимично је усвојен тужбени захтев тужиоца АА и обавезана је тужена Република Србија - Министарство правде да му на име рехабилитационог обештећења- накнаде нематеријалне штете за душевне болове због лишења слободе оца, исплати износ од 2.000.000,00 динара, са законском затезном каматом почев од 2.11.2023. године, па до коначне исплате, у року од 15 дана од дана пријема писаног отправка пресуде. Ставом другим изреке одбијен је тужбени захтев тужиоца у делу којим је тражио да се обавеже тужена да му на име рехабилитационог обештећења – накнаде нематеријалне штете, за душевне болове због лишења слободе оца, исплати износ од још 8.000.000,00 динара, са законском затезном каматом, почев од 2.11.2023. године па до коначне исплате. Ставом трећим изреке делимично је усвојен тужбени захтев тужиље ББ и обавезана је тужена Република Србија - Министарство правде, да јој на име рехабилитационог обештећења – накнаде нематеријалне штете за душевне болове због лишења слободе оца исплати износ од 2.000.000,00 динара, са законском затезном каматом почев од 2.11.2023. године, па до коначне исплате, у року од 15 дана од дана пријема писаног оптравка пресуде. Ставом четвртим изреке одбијен је тужбени захтев тужиље у делу којим је тражила да се обавеже тужена Република Србија- Министарство правде, да јој на име рехабилитационог обештећења- накнаде нематеријалне штете, за душевне болове због лишења слободе оца, исплати износ од још 8.000.000,00 динара, са законском затезном каматом почев од 2.11.2023. године па до коначне исплате. Ставом петим изреке обавезана је тужена да тужиоцима као солидарним повериоцима на име трошкова парничног поступка исплати износ од 362.812,50 динара, у року од 15 дана од дана пријема писаног отправка пресуде.

Против ове пресуде жалбе су благовремено изјавиле парничне странке и то тужиоци побијајући је у ставовима другом и четвртом изреке, а тужена у ставовима првом, трећем и петом изреке из свих законских разлога.

Тужиоци су поднели одговор на жалбу тужене.

Испитујући правилност побијане пресуде на основу овлашћења из одредбе члана 386 Закона о парнчином поступку (“Службени гласник РС” број 72/11, са каснијим изменама и допунама), Апелациони суд је оценио да је жалба тужене делимично основана, док је жалба тужилаца неоснована.

Побијана пресуда није захваћена битном повредом одредаба парничног поступка из члана 374 став 2 тачке 1, 2, 3, 5, 7 и 9 Закона о парничном поступку, на које овај суд, као другостепени, пази по службеној дужности, као ни битном повредом одредаба парничног поступка из тачке 12 наведене законске одредбе, с обзиром да је првостепени суд за своју одлуку дао јасне разлоге о одлучним чињеницама, па се правилност и законитост исте могу са сигурношћу испитати.

Према утврђеном чињеничном стању, тужиоци су деца сада пок. ВВ, који је рехабилитован правноснажним решењем Вишег суда у Београду Рех.бр.26/17 од 25.5.2017. године. Овим решењем утврђено је да је извршена повреда права на слободу сада пок. ВВ, јер је без судске или административне одлуке неопровдано лишен слободе и држан у логору на Голом отоку у периоду од 19.5.1951. године до 10.11.1953. године и утврђено је да су без дејства све правне последице те повреде, а рехабилитовани се сматра неосуђиваним лицем. Од момента противправног лишења слободе 19.5.1951. године, па до пуштања на слободу 10.11.1953. године, отац тужилаца, сада пок. ВВ, укупно је био лишен слободе 2 године, 5 месеци и 22 дана, односно 907 дана. По престанку лишења слободе није могао да се врати на посао који је радио пре штетног догађаја, а без посла је провео наредне четири године и био је обележен као издајник, односно морао је свакодневно да се јавља милицији. Тужилац АА је у време лишења слободе свог сада пок. оца имао три године, док је тужиља ББ имала пет година. Мајка тужилаца је такође била ухапшена и одведена, па су тужиоци остали сами, односно о њима су се старали баба и деда, све до повратка родитеља. Тужиоци су били шиканирани, као деца родитеља одведених на Голи оток, а посебно када су кренули у школу. Баба и деда тужилаца бавили су се земљорадњом, живели су од пољопривреде и код њих није било довољно хране, а спавали су у собама које се нису грејале. Мајка се вратила кући шест месеци пре очевог повратка, након чега су се родитељи тужилаца са децом преселили у Босну, како би се бавили пољопривредом. За време док су им родитељи били у заточеништву, тужиоци о њима нису имали било каква сазнања. Тужиоцима је у вансудском поступку од стране Комисије за рехабилитационо обештећење понуђен износ од по 63.420,00 динара, али споразум о висини накнаде није постигнут.

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања, првостепени суд је оценио да је тужбени захтев делимично основан, па је применом одредби чланова 7, 5 и 26 став 3 и 4 Закона о рехабилитацији, те применом одредбде члана 200 Закона о облигационим односима, донео одлуку као у ставовима првом и трећем изреке побијане пресуде. Ово из разлога што тужиоци спадају у круг лица којима припада право на рехабилитационо оштећење, јер је њихов отац неоправдано држан у логору на Голом отоку, а штета коју су тужиоци претрпели огледа се у душевним боловима због лишења слободе њиховог оца, као рехабилитованог лица. Одлучујући о висини накнаде нематеријалне штете, првостепени суд је узео у обзир све околности конкретног случаја које утичу на јачину и дужину трајања патње, као што су узраст тужилаца у време када је њихов отац лишен слободе, чињеницу да су одрастали без очевог старања и његове родитељске љубави, да су због тога што им је и мајка била лишена слободе морали да се преселе код бабе и деде, који су издржавали и друга лица, а због чега нису имали довољно хране, те да су доживљавали разна шиканирања средине у којој су живели. Првостепени суд је одлучујући о висини накнаде водио рачуна и о значају повређеног добра и циљу коме накнада служи, те да се накнадом не сме погодовати тежњама које нису спојиве са

њеном природом и друштвеном сврхом. Узимајући у обзир све горе наведене критеријуме, оценио је да тужиоцима за претрпљене душевне болове због лишења слободе њиховог оца као рехабилитованог лица припада износ од по 2.000.000,00 динара, као и законска затезна камата почев од 2.11.2023. године, као дана пресуђења, на основу одредбе члана 277 Закона о облигационим односима. Првостепени суд је даље оценио да би досуђивање накнаде у већем износу било у супротности са значајем повређених добара и циљу коме накнада служи у смислу одредбе члана 200 став 2 Закона о облигационим односима, због чега је одбио тужбени захтев тужилаца преко досуђених па до тражених износа, те одлучио као у ставовима другом и четвртом изреке побијане пресуде.

Оцењујући жалбене наводе странака овај суд налази да је правилна одлука првостепеног суда када је закључио да у овом случају постоји одговорност тужене за штету коју су тужиоци претрпели. Разлоге које је за одлуку у том делу дао првостепени суд у свему као правилне прихвата и овај суд.

Међутим, основано се жалбом тужене указује да је одлука првостепеног суда у вези са висином досуђене накнаде заснована на неправилној примени одредбе члана 200 Закона о облигационим односима, те да је првостепени суд приликом одлучивања о висини накнаде нематеријалне штете за наведени вид штете, тужиоцима досудио непримерено високе износе. Ово из разлога што је рехабилитационо обештећење једна од мера прописаних Законом о рехабилитацији којом се у односу на рехабилитовано лице и друга лица одређена тим Законом, уклањају или ублажавају последице ништавих, односно непуноважних аката и радњи којима су лица из члана 1 став 1 тог Закона лишена живота, слободе или других права из политичких, верских, националних или идеолошких разлога. Под рехабилитационим обештећењем подразумева се, између осталог, и право на обештећење за нематеријалну штету законских наследника рехабилитованог лица и то за душевне болове због лишења слободе, у складу са Законом којим се уређују облигациони односи. Приликом одлучивања о висини накнаде нематеријалне штете мора се водити рачуна о значају повређеног добра и циљу коме накнада служи, али и томе да се не погодује тежњама које нису спојиве са њеном природом и друштвеном сврхом. Смисао и циљ правичне новчане накнаде је задовољење (сатисфакција), а правична новчана накнада требало би да код оштећеног успостави психичку и емоционалну равнотежу нарушену штетним догађајем, односно да ублажи душевни немир.

У конкретном случају тужиоци су у ниском календарском узрасту (од три и пет година) остали без очевог старања, дуже од две године и у том периоду били су лишени очеве бриге, љубави и старања, те изложени негативном односу који је у тадашњим приликама животна средина испољавала према деци народних непријатеља. Живљење у таквим околностима несумњиво је изазвало трпљење душевних болова који због свог трајања и јачине оправдавају досуђивање новчане накнаде у висини која ће тужиоцима пружити задовољење. Међутим, самим доношењем правноснажне одлуке којом је извршена рехабилитација оца тужилаца у извесној мери тужиоцима је већ пружена сатисфакција, због чега, по оцени Апелационог суда, правична новчана накнада нематеријалне шете којом ће се у потпуности допринети остварењу њеног циља је износ од по 1.500.000,00 динара за сваког од тужилаца. Висина досуђене накнаде не сме бити таква да погодује нереалним жељама и тежњама оштећених лица, овде

тужилаца, а приликом одмеравања висине накнаде морају се узети у обзир све околности, као и економска моћ државе, на шта и тужена оправдано у жалби указује.

Са изложеног, Апелациони суд је на основу одредбе члана 394 став 1 тачка 4 Закона о парничном поступку одлучио као у ставовима првом и другом изреке ове пресуде.

Сходно изнетом, неосновано се жалбом тужилаца указује на то да им је одлуком првостепеног суда досуђен непримерено низак износ накнаде, с обзиром на то шта су преживели због неоснованог лишења слободе свог оца. Ово из разлога што би се досуђивањем већег износа од досуђене накнаде нематеријалне штете погодовало тежњама које нису спојиве са њеном природом и друштвеном сврхом, односно не би биле у сразмери са значајем повређеног добра и циљем коме та накнада служи, због чега је на основу одредбе члана 390 Закона о парничном поступку, одлучио као у ставу трећем изреке побијане пресуде.

Како је преиначена одлука о главном захтеву, то је сходно одредби члана 401 тачка 3 Закона о парничном поступку, а у вези одредби чланова 153, 154, 163 и 165 став 2 истог Закона, преиначена и одлука о трошковима поступка и одлучено као у ставу четвртом изреке ове пресуде, тако што су тужиоцима досуђени трошкови поступка у укупном износу од 172.968,75 динара, и то: за састав тужбе од стране пуномоћника из реда адвоката у износу од 16.875,00 динара, за заступање на 4 одржана рочишта у износу од по 21.375,00 динара и заступање на једном неодржаном рочишту у износу од 12.937,50 динара, све увећано за 50% на име заступања две странке, а све одмерено према Адвокатској тарифи важећој у време пресуђења и с обзиром на успех парничних странака у спору.

Председник већа -судија
Светлана Павић, с.р.

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Јасмина Ђокић